

Стратегия

за развитие на научноизследователската дейност в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив за периода 2020-2030 година

изготвил: проф. д-р Галина Лардева, зам.- ректор НИД

Стратегията за развитие на научноизследователската дейност в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив за периода 2020-2030 година се основава върху Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017–2030 г. и свързаната с нея Национална пътна карта за научна инфраструктура. Националната стратегия е документ, който констатира съществени дефицити в инфраструктурните образувания, които с времето не само не се компенсират, но и се задълбочават, анализира техните основания и набелязва мерки за необходими комплексни решения, които до едно обозримо бъдеще да променят представите за ролята, функциите и тежестта на науката в обществото, да я поставят като същностен фактор за трайно и устойчиво развитие на страната. Насоките и мерките, определени от този документ, са необходими и крайно наложителни. Те обаче са и чувствително закъснели и могат да бъдат ефективни единствено при незабавно и едновременно мобилизиране на всички обществени сектори: политика, образование, бизнес, творчески и развлекателни индустрии, неправителствени организации, медии.

Тези общи положения за структурно залегнали в текущата мандатната програма 2020-2024 на ректора на Академията проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак. В нея в раздел Стратегическа цел 4, задача 5 се поставя като цел засилването на ролята на научните изследвания в процеса на обучение. Тази задача включва поставянето на научно-изследователската дейност като водещ приоритет за Академията, който предполага стимулирането на научните изследвания, на последователното търсене на трайна обвързаност на научните изследвания с практиката, с процеса и профила на обучение, както и взаимодействието с различни национални и европейски програми.

Настоящата стратегия се основава на тези два документа. Наред с това оперативният характер на Стратегията, която разполага научноизследователската дейност в контекста на цялостната работа на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, предполага необходимостта от очертаване и съобразяване на **три основни специфики**. Това са характерни особености, които са определящи за профила и мястото на Академията в националния научноизследователски процес:

- 1) Насочването и управляването на този научноизследователския процес в областите на различни видове изкуства, при което на преден план се откроява художествената специфика на работата, комплексната роля, която съчетава в едно учения и артиста;
- 2) Подчертаната практическа ориентация на учебния процес, която се отразява непосредствено на характера и профила на провежданите научни изследвания, като същевременно формира един различен адресат на научните търсения;
- 3) Разполагането на АМТИИ встрани от средоточието на сходни по своя профил научни и образователни институции в столицата – обстоятелство, което налага отпечатък както на личния състав на преподаватели и обучаеми, така и на комуникацията и взаимодействието на образователната институция с различни потребители на нейните продукти.

Тези общи условия и частни специфики, с които трябва да се съобразява науката, носят както своите тежести и трудно преодолими наследства, така и някои ситуативни компенсации. Като основен модел за функциониране на тези компенсации може да се приеме представата за съществуване на съвременната наука в условия на периферност. Роенето на научните области, всекидневното отделяне на нови клонове и разклонения, сформиранието на различни изследователски центрове и звена, самото формулиране на нови научни проблеми и организирането на подстъпи за тяхното пълноценно наблюдение и разработване предполага децентрализиране на научните изследвания. Може да се каже, че този отдавна протичащ процес на децентрализация определя профила на изграждане на научна инфраструктура. Това е представа, чрез която работи науката далеч не само в България. Подобно ризоматично разпростиране на свързаните с науката дейности и структури определя нейния принципно наднационален и интердисциплинарен характер. Работата на науката в този план изисква комплексни усилия по динамично ѝ реструктуриране, но с него е свързан и единственият шанс поне отчасти да се преодолее геополитическият натиск, разделението между водещи, силни, умерени и скромни иноватори, на център и периферия (терминология, ползвана в анализите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания на Република България 2017-2030 г, стр. 16 и нататък). Подобни ситуативни компенсации трябва не просто да се използват рационално и целенасочено, но и да бъдат организирани в стройна функционираща система.

За да бъде осъществима подобна стратегическа ориентация, са необходими следните **четири предпоставки**:

– **Балансираното разпределяне на изследователския състав по възраст, функция и научни приоритети.**

Националната стратегия отбелязва това балансиране като надеждна предпоставка за бъдещото развитие на науката в България (с. 21). Необходимо е обаче да се подчертае, че грижата за наличието на тази предпоставка трябва да бъде постоянна задача, която да бъде обект на стратегическо планиране и гъвкаво пренасочване. Мрежата от кадрови позиции, биографична идентичност и индивидуален профил на научните интереси определят във всеки един момент основата на научната инфраструктура. От пластичността на тази мрежа се определят и възможностите за реакция спрямо бързо променящите се обстоятелства. Към този баланс в плана на стратегията следва да се надгради и гъвкав баланс между съотношението на чисти фундаментални, насочени фундаментални и приложни изследвания.

– Изграждане и поддържане и на изследователски екипи с високо качество.

Както се отбелязва в Националната стратегия, след отпадането на единните национални критерии за кариерно израстване в науката стимулите за провеждане на висококачествени научни изследвания рязко са намалели и това по естествен път е довело до понижаване на качеството на научните изследвания (с. 13). – Във връзка с това междувременно беше въведена система от наукометрични показатели и изискването за покриване на минимални прагове за заемането на длъжности и придобиването на звания. Истинското качество на научната продукция обаче започва там, където наукометричните таблици завършват своята работа. Необходимо е решително повишаване на тежестта и значението на атестациите на личния състав и провеждане на постоянен мониторинг на атестирането.

– Наличие и управление на плътна дискуссионна среда.

Това е предпоставка, която следва да бъде пряко свързана с предишната. Състезателността на учения е от особен тип. Тя е дискуссионна. Тази състезателност идва не в края на определен работен цикъл, а е перманентна същност на процеса, в който се създават научните изследвания и постижения. Основно и същностно постижение на научните търсения е пълнотата на дискуссионното пространство. Дискуссионна среда се изгражда и поддържа особено трудно. Но всяко усилие, всяка грижа за активиране на дискуссионните полета си заслужава: организирането на конференции и симпозиуми, провеждането на разговори, творчески ателиета, специално ориентирани към вътрешната им проблематичност, към дискуссионността като начин на мислене и съществуване – ето това е предпоставка, която може да включи българския учен в диалог със света.

– Изграждане и функциониране на механизми за поощряване на изследователи.

Тази предпоставка също следва да се мисли в своята комплексност, както и във

връзка с предходната предпоставка, доколкото състезателността на учения е от особен дискуссионен тип и е трудно да се съизмери с еквивалентния материален израз на работата. Именно комплексността на научния продукт обаче диктува необходимостите на тази предпоставка. – Ученият трябва да присъства неизменно в линията на обществения авангард. Преведено на езика на една икономия на общественото внимание, бонусите на учения трябва да се събират от различни обществени вектори: отличаване от работодателя; отличаване по линията на различни национални и международни програми и грантове; отделено медийно внимание и присъствие.

След очертаването на тези предпоставки настоящият документ е необходимо да конкретизира насочването на своите цели към характерните специфики на АМТИИ. Националната стратегия определя седем приоритетни направления за развитие на приложните научни изследвания в България (с. 28-29). Единствено направление седем, озаглавено „Национална идентичност и развитие. Социално-икономическо развитие и управление“, може да се възприеме като еднозначно свързано с профила на Академията, доколкото сферата на изпълнителските изкуства и тяхното комплексно изучаване, разбиране и възприемане, е пряко свързана с изграждането на личностна и общностна идентичност, с последователни и трайни трансформации в публичността и структурите на обществото.

В това отношение Академията има възможност да стъпи на богати традиции благодарение както на изпълнителския си и артистичен профил, така и на педагогическата си насоченост. Към този опит се прибавя неразривната връзка с публиката, възприемането на нейните реакции и отзвук като коректив, едновременно като абстрактен дискуссионен сегмент, но и като конкретен поръчител или диалогично активен работодател. Тези връзки с обществено активното пространство Академията винаги е пазила. Новото в тяхното днешно стратегийно разполагане е паралелното насочване на връзките между културни продуценти, педагози, публика и работодатели към сферата на научните наблюдения.

Във връзка с тези общи постановки и конкретни специфики, както и на базата на набелязаните четири комплексни предпоставки, могат да се очертаят следните стратегически **приоритети**:

- **мобилност** на преподавателския и студентския състав, възприемана в пряк и в преносен смисъл: поощряване и подпомагане на интензивни пътувания с научноизследователски цели; коопериране с учени от България и от света във връзка с конкретни проекти и научни разработки;

обмен на идеите чрез публикации, съвместни прояви, представяния в други висши учебни заведения.

- **гъвкавост и интегративност**, насочени към отговарянето на конкретни научни и образователни потребности; пластично и двупосочно обвързване между учебния процес и научните изследвания; активно включване на изследователите в партньорски програми; способност за пренасочване на собствените научни търсения на изследователите в зависимост от интересите на партньорите.
- **интердисциплинарност**, чрез която се изграждат различен тип мостове: между различни области на познанието, между различни изследователски центрове, практики и школи, между различни дискурсивни практики, между различни публики.
- **стандартизиране** на научните изследвания, което дава възможност за тяхната съизмеримост и комуникативност и прави разработките универсално полезни и приложими; при това стандартизирането на научните изследвания е съществена предпоставка за тяхната диалогичност.
- **диалогичност**, която не просто следва да изгражда дискуссионния и общностния климат, но и да съставя самата същност на научноизследователския процес; диалогичността е онзи научноизследователски фундамент, който представлява необходимата алтернатива на наукометричната нормативност.

В заключение трябва да се подчертае принципният характер на настоящата стратегия за развитие на научноизследователска работа на АМТИИ: тя разполага своите цели в необходимостта от утвърждаване на статуса на учения, в осъзнаването на неговото място и роля в обществото, в очертаването на същността на неговата работа. Над тази перспектива от комплексни предпоставки е надграден фокусът на специфичното, който произтича от идентичностния профил на Академията. Това е изначално характерно със своята диалогичност и интердисциплинарност пространство, в което иновативността е винаги в динамична връзка с традициите.